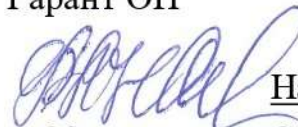

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра **Права** (№ 702)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант ОП

Наталія ФЕДОСЕНКО

«_30_» серпня 2023 р.

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**Правові засади раціонального природокористування на об'єктах
критичної інфраструктури та повітряного транспорту**

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 08 Право

Спеціальність: 081 Право

Освітня програма: «Право»

**Рівень вищої освіти:
перший (бакалаврський)**

Силабус введено в дію з 01.09.2023 року

Харків – 2023 р.

Розробник: Савчук О. О., к.ю.н. _____

Силабус навчальної дисципліни розглянуто на засіданні кафедри Право

Протокол № 1 від « 30 » 08 2023 р.

В. о. завідувача кафедри д.ю.н, професор **Філіпенко Н. Є.**

Погоджено з представником здобувачів освіти

1. Загальна інформація про викладача

Савчук Олена Олександрівна, к.ю.н., o.savchuk@khai.edu

Сферу наукових інтересів становлять проблеми екологічного права, земельного права, природоресурсного права; конституційне право, господарське право; митне право.

2. Опис навчальної дисципліни

Семестр, в якому викладається дисципліна 7

Обсяг дисципліни: 5,5 кредитів ЄКТС/165 годин, у тому числі аудиторних – 64 год., самостійної роботи здобувачів – 101 год.

Форма здобуття освіти – *денна*

Дисципліна *обов'язкова*

Види навчальної діяльності – *лекції, семінарські заняття*

Види контролю – *модульний контроль, іспит*

Мова викладання – *українська*

Пререквізити – *екологічне право*

Кореквізити – *земельне право, природоресурсне право*

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета:

Підготовка професіоналів, які мають високу правову свідомість та правову культуру, володіють необхідними професійними знаннями та практичними навичками правових засад раціонального природокористування на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту; приймати обґрунтовані та основані на діючому законодавстві рішення в рамках своєї майбутньої компетенції.

Завдання:

- дати студентам ґрунтовні знання з правових засад раціонального природокористування на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту з урахуванням особливостей правового регулювання атмосфероохоронних правовідносин у сучасних умовах;

- сформувані у студентів уміння на практиці застосовувати здобуті знання з правових засад раціонального природокористування на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту;

- сформувані навички самостійної роботи, що уможливить безперервно поглиблювати, поповнювати й оновлювати знання правових засад раціонального природокористування на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту;

- сприяти формуванню правничого світогляду, правосвідомості, правової культури та правничого мислення

Компетентності, які набуваються:

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної правничої діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин, принципів і правових інститутів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК).

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК).

СК10. Знання і розуміння соціальної природи правових засад раціонального природокористування на об'єктах критичної інфраструктури та повітряного транспорту.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Очікувані результати навчання:

ПРН 1 Визначити переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

ПРН 2 Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.

ПРН 9 Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

ПРН 13 Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту.

ПРН 21 Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

ПРН 22 Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПРН 23 Надавати консультацію щодо можливих засобів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

4. Зміст навчальної дисципліни

Для кожної теми необхідно вказати:

- форма занять (лекції/семінарські/практичні/лабораторні заняття/самостійна робота);*
- обсяг аудиторного навантаження;*
- теми семінарських/практичних/лабораторних занять;*
- обов'язкові предмети та засоби (обладнання, устаткування, матеріали, інструменти);*
- стисла анотація;*
- обсяг самостійної роботи здобувачів;*
- теми, види робіт, що належать до самостійної роботи здобувача*

Модуль 1.

Змістовий модуль I. Загальна частина

Тема 1. Історико-правові засади розвитку законодавства щодо охорони атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 0 год., самостійна робота 7 год

Генеза розвитку законодавства щодо охорони атмосферного повітря. Етапи розвитку та становлення законодавства щодо охорони атмосферного повітря.

Тема 2. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 7 год

Поняття атмосферного повітря як об'єкту правової охорони. Загальна характеристика атмосферного повітря як об'єкту правової охорони. Співвідношення понять «атмосферне повітря» та «повітряний простір». Озоносфера.

Тема 3. Нормативно-правове регулювання охорони атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 0 год., самостійна робота 7 год

Правові вимоги регулювання охорони атмосферного повітря. правові засади регулювання охорони атмосферного повітря.

Тема 4. Система правових заходів щодо охорони атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 7 год

Система і зміст правових заходів щодо охорони атмосферного повітря. Обов'язки підприємств, установ, організацій та громадян - суб'єктів підприємницької діяльності щодо охорони атмосферного повітря. Регулювання викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарних джерел. Обмеження, тимчасова заборона (зупинення) або припинення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря і впливу фізичних та біологічних факторів на його стан. Регулювання рівнів впливу фізичних та біологічних факторів на стан атмосферного повітря. Регулювання викидів забруднюючих речовин і впливу фізичних та біологічних факторів на стан атмосферного повітря у разі відсутності нормативів. Заходи щодо охорони атмосферного повітря у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру.

Тема 5. Правова охорона атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 7 год

Поняття та загальна характеристика правової охорони атмосферного повітря.

Тема 6. Нормування у галузі охорони атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 7 год

Завдання нормування в галузі охорони атмосферного повітря. Нормативи в галузі охорони атмосферного повітря. Нормативи екологічної безпеки атмосферного повітря. Нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин стаціонарних джерел. Нормативи гранично допустимого впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел. Нормативи вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів пересувних джерел.

Тема 7. Регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат

Лекція 2 год, семінарське заняття 0 год., самостійна робота 7 год

Правові визначення категорій погода, клімат. Правове регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат. Напрямки правового регулювання діяльності, що впливає на погоду і клімат.

Змістовий модуль II. Особлива частина

Тема 8. Контроль у галузі атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 7 год

Контроль у галузі охорони атмосферного повітря. Державний контроль у галузі охорони атмосферного повітря. Виробничий контроль за охороною атмосферного повітря. Громадський контроль у галузі охорони атмосферного повітря.

Тема 9. Державний облік та моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 0 год., самостійна робота 7 год

Державний облік у галузі охорони атмосферного повітря. Моніторинг у галузі охорони атмосферного повітря.

Тема 10. Дотримання вимог щодо охорони атмосферного повітря під час проектування, будівництва та реконструкції підприємств та інших об'єктів, які впливають або можуть впливати на стан атмосферного повітря.

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 7 год

Умови проектування, будівництва та реконструкції підприємств та інших об'єктів, які впливають або можуть впливати на стан атмосферного повітря. Санітарно-захисні зони. Оцінка впливу на довкілля та державна санітарно-гігієнічна експертиза. Дотримання вимог щодо охорони атмосферного повітря під час впровадження відкриттів, винаходів, корисних моделей, промислових зразків, раціоналізаторських пропозицій, застосування нової техніки, імпортного устаткування, технологій і систем.

Тема 11. Міжнародно-правова охорона щодо атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 7 год

Участь України у міжнародному співробітництві в галузі охорони атмосферного повітря. Міжнародні договори щодо міжнародного співробітництва в галузі охорони атмосферного повітря.

Тема 12. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства у сфері охорони атмосферного повітря

Лекція 2 год, семінарське заняття 2 год., самостійна робота 4 год

Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони атмосферного повітря. Відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства про охорону атмосферного повітря. Цивільна, кримінальна, адміністративна на дисциплінарна відповідальність за порушення законодавства у сфері охорони атмосферного повітря.

Модульний контроль.

5. Індивідуальні завдання

Навчальним планом не передбачено

6. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття, практична робота

7. Методи контролю

Модульний контроль, іспит

8. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на лекціях	0...1	5	0...5
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...4	4	0...16
Модульний контроль	0...10	1	0...10
Змістовний модуль 2			
Робота на лекціях	0...1	11	0...11
Виконання і захист лабораторних (практичних) робіт	0...4	8	0...32
Модульний контроль	0...26	1	0...26
Усього за семестр			0...100

Білет для заліку складається з 2 теоретичних питань, і 1 практичного завдання (30 б + 30 б + 40 б) = 100 балів...

Під час складання семестрового *заліку* здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Відповідно до п. 3.2. Положення про рейтингове оцінювання досягнень студентів у Національному аерокосмічному університеті ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» студенту можуть призначатися бали за інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, які нараховуються та можуть бути враховані у загальній оцінці за семестр. Бали зокрема можуть призначатися за такі активності, пов'язані з навчальною дисципліною, як:

- участь у науковому комунікативному заході (конференції, семінарі, круглому столі тощо) із написанням тез наукової доповіді за предметом навчальної дисципліни (20 балів);

- участь у другому турі Всеукраїнської олімпіади відповідного напрямку (20 балів);

- участь (прослуховування) не менше у 5 вебінарах, пов'язаних з навчальною дисципліною (3-15 балів);

- участь у тренінгу, пов'язаному з навчальною дисципліною (15 балів);

- проходження он-лайн курсу, пов'язаного з навчальною дисципліною (20 балів);

- участь та отримання рейтингового місця у тематично пов'язаному із предметом навчальної дисципліни студентському конкурсі (30 балів);

- розробка та створення дидактичного матеріалу за тематикою предмету навчальної дисципліни (15 балів) (підтвердження - дидактичний матеріал);

- проведення правоосвітнього заходу із учнями шкіл та інших навчальних закладів за тематикою навчальної дисципліни (20 балів);

- написання реферату /презентації, доповіді (5 балів) з обов'язковою перевіркою на антиплагіат через систему Unicheck (оригінальність тексту не менше 80 %);

- участь у не менше заходах, що проводяться студентськими професійними об'єднаннями за спеціальністю (5-15 балів);

- інші активності, пов'язані з навчальною дисципліною, за попереднім погодженням із науково-педагогічним працівником, який викладає навчальну дисципліну.

Семестровий контроль (іспит/залік) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту/заліку. Під час складання семестрового іспиту/заліку студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з двох теоретичних питань (60 балів) і одного практичного (40 балів)

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

9. Політика навчального курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків. Інтерактивний характер курсу передбачає обов'язкове відвідування практичних занять. Студенти, які за певних обставин не можуть відвідувати практичні заняття регулярно, мусять впродовж тижня узгодити із викладачем графік індивідуального відпрацювання пропущених занять. Окремі пропущені завдання мають бути відпрацьовані на найближчій консультації впродовж тижня після пропуску. Відпрацювання занять здійснюється усно у формі співбесіди за питаннями, визначеними планом заняття. В окремих випадках дозволяється письмове відпрацювання шляхом виконання індивідуального письмового завдання. Студенти, які станом на початок екзаменаційної сесії мають понад 70% невідпрацьованих пропущених занять, до відпрацювання не допускаються.

Дотримання вимог академічної доброчесності студентами під час вивчення навчальної дисципліни. Під час вивчення навчальної дисципліни студенти мають дотримуватися загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки, вимог академічної доброчесності, передбачених «Положенням про академічну доброчесність Національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/assets/files/polozhennya/polozhennya-pro-akademichnu-dobrochesnist.pdf>). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. При виконанні індивідуальної самостійної роботи до захисту допускаються реферати, які містять не менше 60 % оригінального тексту при перевірці на плагіат, есе – 70 %

Вирішення конфліктів. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, а також правила етичної поведінки регламентуються «Кодексом етичної поведінки в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<https://khai.edu/ua/university/normativna-baza/ustanovchi-dokumenty/kodeks-etichnoi-povedinki/>).

10. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій
2. Навчально-методичне забезпечення дисципліни (НМКД); <https://mentor.khai.edu/course/view.php?id=4185>

11. Рекомендована література

Базова

1. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10.1992 № 2707-ХІІ. Відомості Верховної Ради України офіційне видання від 15.12.1992. 1992 р., № 50, стаття 678.
2. Н. Р. Малишева . Атмосфероохоронне право // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2001. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=44602 (дата звернення: 31.08.2021)
3. Екологічне право: [підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.] / за ред. А.П. Гетьмана. – Х.: Право, 2019. – 552 с.

4. Екологічне право України : навч. посіб. / за ред. І. І. Каракаша, Т. Є. Харитонової, А. І. Черемнової. Вид. 1-ше. Одеса : Гельветика, 2018. 408 с.
5. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних,
6. екологічних та природоресурсних відносин в Україні : колект. Монографія. відп. ред.: Т. Є. Харитонova, І. І. Каракаш. Одеса : Гельветика, 2018. 722 с.

Допоміжна

1. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище / В. Л. Бредіхіна. – Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2008. – 168 с.
2. Механізми та правові норми участі громадськості в процесі прийняття рішень та доступу до правосуддя з питань, що стосуються довкілля / За ред. С. В. Разметаєва. – Х.: ВПЦ «Контраст», 2011. – 168 с.
3. Савчук О. О. Процедурні правовідносини у лісовому законодавстві України : Монографія / О. О. Савчук; під заг. ред. проф. А. П. Гетьмана. – Харків, Видавництво “Фінарт”, 2016. – 242 с.
4. Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку : монографія / А. К. Соколова. – Х. : Право, 2009. – 288 с.
5. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики : монографія / Н. Р. Кобецька. – Івано-Франківськ : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. – 271 с.
6. Каракаш І.І. Право власності на природні об’єкти та їх ресурси в Україні: монографія. – Одеса; Юридична література, 2017. – 438 с.
7. Краснова Ю.А. Право екологічної безпеки України: теоретичні аспекти: монографія / за заг. ред. В.М.Єрмоленка. – К.: НУБіП України, 2017. – 589 с.
8. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. Монографія. – К.: Юрінком Інтер – 2006. – 554 с.
9. Тагієв С. Р. Охорона довкілля в Україні (обов’язки фізичних осіб) : Монографія // За заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., академіка АПрН України Н. Р. Малишевої – К.: ВД “Дакор”, 2014. – 192 с.
10. Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу : Монографія / Е. Є. Туліна. – Харків : Право, 2017. – 216 с.
11. Шуміло О. М. Екологічний правопорядок: інституційні складові: Монографія. – Х., ХНУВС, 2010. – 292 с.
12. Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об’єкти тваринного світу в Україні / За наук. ред. А. П. Гетьмана: монографія – Х.: Вид-во ФІНН – 2010 – 210 с.

13. Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / М. К. Черкашина; за ред. Гетьмана А. П. – Х.: ФІНН, 2010. – 176 с.
14. Комарницький В. М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування: Монографія. – Луганськ : ЛДУВС, 2010. – 192 с.
15. Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: Монографія. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 424 с.
16. Григор'єва Т. В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: Монографія / Т. В. Григор'єва. – Х.: Право, 2011. – 176 с.
17. Юрескул В.О. Правове регулювання поведження з побутовими відходами в Україні : Монографія / В. О. Юрескул ; Нац. ун-т «Одес.юрид.акад.». – Одеса : Фенікс, 2012. – 273 с.

12. Інформаційні ресурси

1. www.rada.gov.ua - офіційний сайт Верховної Ради України.
2. www.kmu.gov.ua -офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
3. <https://www.dcz.gov.ua/>. – офіційний сайт Державної служби зайнятості
4. <https://www.msp.gov.ua/> - офіційний сайт Міністерства соціальної політики України
5. <http://www.president.gov.ua/>. - Президент України: офіційне інтернет-представництво.
6. www.library.ukma.kiev.ua - електронний каталог наукової бібліотеки НаУКМА.